

Dagens namn

HÅKAN HAGWALL:

Sven Fagerberg

Det var inte Sven Fagerberg som startade sommarens och höstens larmande debatt om den konformistiska svenska åsiktseliten. Det var Jan Myrdal. Men det är karakteristiskt att debatten fått namn efter Sven Fagerbergs första artikel i ämnet, "Du gamla, du fria vänsterfascism".

Sven Fagerbergs understreckare i Svenska Dagbladet den 12 juni fick ett genomslag som sällan tillkommer enskilda debattinlägg. Orsakerna var väl å ena sidan att han sade ut vad många länge gått och tänkt, men som få hade förmått – och nästan ingen vågat – formulera så klart som Fagerberg, samt å andra sidan att han träffade en synnerligen öm punkt.

– Han sade i korthet att gamla synen på arbete–kapital som samhällets centrala motsatspar är förlegad. Det alldeles övervägande flertalet företagare och företagsledare är hårt arbetande människor med en insats för folkhushållet långt över genomsnittet.

Men därmed är ingalunda sagt, fortsatte Fagerberg, att det skulle saknas en exploaterande och parasiterande klass i dagens Sverige. Både arbetare och företagare är hårt exploaterade. Vi har fått nya herrar, som omyndigförklarat såväl arbete som kapital, och det är herrar som inte lämnar något bidrag till vår levnadsstandard. De är dock goda konsumenter medan de njuter maktens vällust.

Och Fagerberg preciserade sig: dessa "nya herrar" de är politiker, ombudsmän, byråkrater, massmediamän, akademiska lärare.

De nya herrarna anser sig i regel vara socialister, men egentligen kunde det de företräder bäst benämnas "vänsterfascism". Fascismen är ju känd för kombinationen av teoretisk ytlighet och kravet på diktatur genom en partielit.

Fagerbergs artikel var ett generalangrepp på socialdemokratin och denna närstående rörelser som LO, TCO och hyresgäströrelsen – eliter som inte tjänar folket utan är självändamål. Men de har genom vänsterfascismens totala dominans i massmedia fått en nimbus av helig ko. De får inte angripas.

Fagerbergs artikel släppte loss en ström av nya inlägg. Instämmanden kom från en massa håll där man väl kunde vänta dem men också från sådana författare som Sven Delblanc och Lars Gustafsson.

I Aftonbladet hördes smädelser från Innerpalten, medan tidningens fristående kolumnist Allan Fagerström medgav att Fagerberg nog i stort sett hade rätt.

I TCO-tidningen skrev chefredaktören rent ut att Svenska Dagbladet inte borde ha tagit in Fagerbergs artikel. Tidningen hade bort "tycka att Sven Fagerbergs åsikter är lite för avvikande för en seriös debatt om våra samhällsproblem".

Många häpnade över Sven Fagerbergs tilltag. De fanns som hade gått och föreställt sig att Fagerberg nog själv tillhörde vänstern. Hade han inte gisslat storföretagsamhet och kapitalister?

I själva verket är Fagerbergs raseriutbrott ett utslag av en livshållning som han konsekvent håller fast vid i hela sitt författarskap.

Det gäller försvaret för det skapande, det djupa, det ärligt sökande, mot det kvävande, det ytliga, det förljugna och nivellerande.

Om uttrycket vänsterfascism blir en bestående verbal konstruktion är det inte första gången Sven Fagerberg introducerar ett begrepp som rotar sig i allmänt språkbruk. Det var han som började tala om livskvalitet, till en början med

termen "livsnivå". "Det viktigaste samhället kan ge oss är en chans att fungera med vår fantasi, inne i den skapande processen". Levnadsstandard är kvantitet, livsnivå är kvalitet. Detta är vad i stort sett alla Fagerbergs böcker handlat om.

Sven Fagerbergs bakgrund torde vara väl bekant. Han var den välbeställda kylskåpsingenjören på Electrolux som skrev romaner på matsalsbordet. En arbetsresa till Japan i början av femtitalet gav kontakt med zen-buddhismen. Den öppnade ögonen för ytligheten i europeisk materialism, förkroppsligad av direktörer, ingenjörer och föreningspampar.

Alltså: pamparna redan då.

1957 debuterade han med romanen Höknatt som fyra år senare följdes av Kostymbalen 1961 och Svärdfäktarna 1963.

Kostymbalen handlar om storföretaget MIGAS, den är icke en nyckelroman om Electrolux men väl en bok om storföretagsamhetens isolering från det mänskliga.

Fagerberg har någon gång talat om "Wallenbergarna" och "Nicolinarna" som "övermaskinister", ivrigt verkande under däck, utan en aning om vart skeppet är på väg.

Fagerberg har angripit storfinansen hårt och skoningslöst men egentligen aldrig det marknadsekonomiska systemet. Han är emot centraldirigering. Därför att den hämmar det skapande. Det är inte bra att äta och äga för mycket, men alla måste äta och äga något. Socialismen och kommunismen motsätter sig detta, därför är de omänskliga. Samma grundsyn leder till ett avståndstagande 1980 från socialisten Palme med totalitära anspråk och "högersocialister" som Wallenberg, Werthén

och Wall. Dessa är "affärsmän" icke "industrimän".

I sin bok "Revolt inifrån" 1969 analyserar Fagerberg samma problem som elva år senare föranleder hans raseriutbrott. "Att tjäna folket, men vad är det folket vill?" Ja, de vill det eliten anser att de bör vilja.

1977 gav Fagerberg ut boken "Tal till Hermes". Den betecknades av en recensent som unik ifråga om inopportunism. Här gisslades inte bara näringslivet för att ha för låg kreativitet. Arbetstagarrepresentanterna skällades ut som kortsynta.

I september 1979 förordade Fagerberg – det var nog första gången han tog så konkret politisk ställning – att de borgerliga skulle få en ny chans. De hade skött sig väl, tyckte han, medan socialdemokratin i sin förstelnade totalitära form vore ett dödligt hot mot Sveriges framtid.

I somras dömdes också regeringen ut. Mittpartisternas ängsliga högaktning för socialdemokrati, LO och TCO leder till den fullständiga förtvivlan. Vi har en socialistisk mittpartiregering, suckade Fagerberg. Sin bild av det svenska partiväsendet sammanfattade han så: Sakligt sett har vi idag två vänsterpartier som strävar efter diktatorisk makt, vpk och s, och tre socialdemokratiska partier c, fp och m.

Sven Fagerberg har inte sällan beskrivits som en överraskningarnas man. Men när vi tycker att han säger det oväntade beror det nog mera på vår tröghet än på lynnighet hos honom.

Fagerberg har vari konsistent i sin livshållning. Men insikten om verkligheten har väl fördjupats. Och verkligheten har ju blivit allt värre . . .